

Vaccinatiemogelijkheden



Foto: René van Bakel



Foto: René van Bakel

■ Drs. Hans van Gils

In 1984 als dierenarts afgestudeerd in Utrecht.
Sinds 2000 Erkend Paardendierenarts.

De Hoefslag publiceert maandelijks een artikel waarin een veterinair onderwerp wordt behandeld. Deze artikelen zijn geschreven door de vijf Erkende Paardendierenartsen van Dierenartsenpraktijk Moergestel. Deze vijf paardendierenartsen werken vanuit de klassieke, reguliere geneeskunde en volgen de moderne ontwikkelingen op de voet. Elke paardendierenarts heeft vanuit eigen interesses zich in één of meerdere onderdelen van de veterinaire geneeskunde bekwaamd. De veterinaire werkzaamheden binnen de kliniek zijn dan ook basis van die interesses verdeeld. De auteur van dit artikel richt zich in het bijzonder op reproductie en internistische aandoeningen.

Voor een dierenarts is het dagelijks werk om zieke dieren te onderzoeken, een diagnose te stellen en ze daarna te behandelen. Maar in het voorkomen van ziekten heeft hij eveneens een belangrijke taak. Zo is de dierenarts de aangewezen persoon om eigenaren voor te lichten over het ontwormingsplan van paard(en) en om adviezen te verstrekken over stalling en voerschema's. Door paard(en) te vaccineren (ofwel enten) tegen bepaalde infectieziekten wordt een bescherming geboden tegen vervelende besmettelijke aandoeningen.

TEKST EN FOTO'S: HANS VAN GILS



Het tetanusserum wordt onder andere toegepast om operatiepatiënten direct tegen klem (tetanus) te beschermen.

Indien een paard besmet raakt met een besmettelijke ziektekiem, zal het in meer of mindere mate bijbehorende ziekteverschijnselen vertonen. Zo zal een jong dier dat besmet is met de droesbacterie, traag worden, eetlust verliezen en koorts krijgen. Bovendien zullen de lymfeklieren aan de onderkaak of boven de keel zwellen, pijnlijk zijn en tenslotte vaak als abces doorbreken. Maar er gebeurt meer; het afweersysteem van het dier komt in het geweer tegen de ziektekiem en zal specifieke afweerstoffen (antilichamen) en afweercellen gaan produceren. Behalve voor de bestrijding van de infectie van dat moment is dit van belang voor de toekomst. Als namelijk later zo'n zelfde droesbacterie het lichaam van het dier binnendringt, zullen er zogenoemde memorycellen zeer snel de specifieke antistoffen tegen droes gaan produceren, waardoor de infectie in de kiem wordt gesmoord en er geen ziekte op zal treden. Dit principe wordt gebruikt bij inenten of vaccineren. Het paard wordt ingespoten met verzwakte, gedode of deeltjes van ziektekiemen die niet de ziekteverschijnselen veroorzaken, maar wel zorgen voor de bijbehorende afweerreactie waarbij memorycellen worden gevormd.

Vaccins

Er zijn vele paardenziekten die door vaccinatie kunnen worden voorkomen. Sommige entstoffen zijn voor ons niet van belang, omdat de ziekte in kwestie niet voorkomt in West-Europa. Andere entstoffen zijn in Nederland (nog) niet toegelaten omdat ze onvoldoende veilig zijn (het paard in kwestie wordt ziek door de enting) en/of onvoldoende bescherming bieden (ondanks de vaccinatie treden er later bij contact met de desbetreffende ziektekiem toch ziekteverschijnselen op). Zo zijn in de Verenigde Staten entstoffen tegen droes, die soms droesabcessen veroorzaken. Sinds kort is er ook een nieuwe neusenting op de markt in Amerika, die dit nadeel niet heeft. Wel is het de vraag of de bescherming voldoende is. Daarom wil ik me beperken tot de in Nederland verkrijgbare en veilige entstoffen.

Influenza

Influenza (griep) is een besmettelijke virusziekte van de voorste luchtwegen. De belangrijkste symptomen zijn hoge koorts, lymfeklierzwellings, snotteren en hoesten. Soms kunnen ernstige ziekteverschijnselen

ontstaan als zich een longontsteking of pleuritis ontwikkeld. Ook bij andere diersoorten (en de mens!) komen influenzavirussen voor.

De klassieke vogelpest, die ondertussen hopelijk onder controle is, is ook een influenzavirus! De uitwisseling van influenzavirussen tussen soorten die niet geheel denkbeeldig is tussen kippen, varkens en mensen, is voor het paard gelukkig zeer onwaarschijnlijk.

Er zijn verschillende typen vaccins op de markt voor paarden. De meeste entstoffen bestaan uit dood virus en zijn dus per definitie veilig omdat ze de ziekte nooit kunnen opwekken. Ook de zogenoemde subunit-vaccins, die bestaan uit deeltjes van het influenzavirus, zijn veilig. Sinds kort is een nieuw type influenzavaccin op de markt. Alhoewel dit een levende entstof betreft, is ook dit vaccin erg veilig. Het bestaat uit een drager van kanariepokkenvirus dat geen ziekte kan veroorzaken bij het paard met daaraan stukjes influenzavirus geplakt. Zo wordt er toch specifieke weerstand tegen influenza opgebouwd. In Amerika is een neusspray entstof ontwikkeld die goed schijnt te voldoen. Het grote voordeel van zo'n toediening is natuurlijk het feit dat er nooit spuitplekken kunnen ontstaan! Het influenzavirus is in staat om zichzelf te veranderen. Daarom is het belangrijk dat de firma's die influenzavaccins leveren attent blijven en hun vaccin aanpassen aan de veranderde virusstammen om voldoende bescherming te kunnen blijven bieden. Het entschema bestaat uit twee entingen met ongeveer vier tot acht weken tussentijd vanaf een leeftijd van vijf maanden, een herhaling na een half jaar (belangrijk!) en daarna in ieder geval jaarlijks. De FEI discussieert momenteel om dit schema aan te passen; in plaats van jaarlijks een halfjaarlijkse herhaling, omdat de meeste vaccins geen jaar lang bescherming bieden.

Tetanus

Tetanus of klem wordt tegenwoordig gelukkig nog zelden gezien, omdat de meeste paarden er tegen gevaccineerd worden. Bij alle in Nederland verkrijgbare influenzavaccins is het tetanusvaccin

toegevoegd. De verschijnselen van tetanus zijn extreme spierstijfheid ten gevolge van tetanustoxine, een gifstof die door de tetanusbacil wordt gevormd. Behandeling van een paard met tetanus is moeilijk en kostbaar; vaak zal zo'n patiënt geëuthanaseerd moeten worden om het dier zo een pijnlijk ziekte met dodelijke afloop te besparen. Er is behalve de mogelijkheid van vaccinatie ook een serum beschikbaar; dit is de specifieke afweerstof tegen tetanus die direct werkt. Vaak zal uw dierenarts indien hij niet weet of uw paard goed beschermd is dit middel toedienen in geval van een wond of bij een operatie zoals bijvoorbeeld een castratie. Het vaccinatieschema is na een dubbele enting met vier tot acht weken tussentijd elke twee jaar enten, maar het kan geen kwaad om de entingen vaker te herhalen. In de praktijk gebeurt dat al omdat de influenzavaccinatie in de regel minimaal elk jaar wordt toegediend.

Rhinopneumonie

Rhinopneumonie wordt veroorzaakt door een herpesvirus en heeft verschillende uitingsvormen. De meest voorkomende vorm is de verkoudheidsvorm. Dit lijkt klinisch erg op influenza; koorts, hoesten en snotteren. Veel gevreesder zijn de twee zeldzamere vormen.

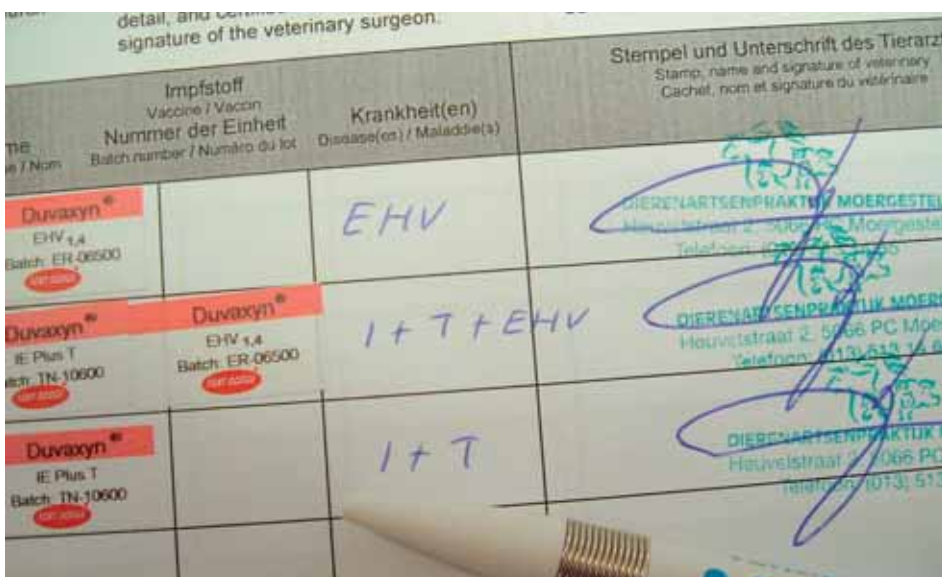
Bij de neurologische of verlamningsvorm betreft het één of soms meerdere paarden op een bedrijf die meer of minder verlamd raken. De kansen op herstel zijn meestal gereserveerd. Ook wordt er wel gedacht dat ataxie bij jonge paarden een gevolg kan zijn van een rhinopneumonie-infectie. De meest beruchte vorm onder fokkers is virusabortus of besmettelijk verwerpen. In de tweede helft van de dracht kan het virus bij merries een storm van abortussen veroorzaken op een bedrijf met alle schade van dien. Meestal is er van te voren geen enkel symptoom te zien bij de merrie en de abortus verloopt ook bijna altijd ongecompliceerd. Ook kan de infectie zich openbaren als een slap zwak veulen bij de geboorte. Deze dieren hebben slechte kansen om te herstellen. Er zijn zowel dode als verzwakte levende vaccins op de markt. Alle vaccins zijn veilig en beschermen redelijk goed tegen de verkoudheidsvorm. Of er ook bescherming is tegen virusabortus of tegen de neurologische vorm is eigenlijk niet goed bekend. Soms wordt toch geadviseerd om de infectiedruk op een bedrijf laag te houden. Het is dan wel zaak om alle aanwezige dieren te enten! Mogelijk komt er binnenkort een nieuw vaccin op de markt met wel bewezen effectiviteit tegen de virusabortusvorm.

Huidschimmel/ringschurft

Sinds 2002 is in Nederland een entstof verkrijgbaar tegen ringschurft, de besmettelijke huidschimmelinfectie bij paarden. Alhoewel deze aandoening zeker niet levensbedreigend is en met een specifiek wasmiddel goed te behandelen, is deze entstof een waardevolle aanvulling voor de preventieve mogelijkheden van de dierenarts. Vooral op bedrijven met veel wisselende contacten kan ringschurft soms zeer hardnekkig aanwezig blijven en hierdoor veel schade aanrichten, omdat bijna alle 'nieuwelingen' ringschurft krijgen en drie of vier keer moeten worden gewassen. Dit kost geld maar vooral ook veel tijd! Ook is het een uitkomst om paarden die moeten deelnemen aan merrietesten of aan het verrichtingsonderzoek te kunnen beschermen tegen schimmelinfecties. Als een hengst gedurende enige weken niet kan werken tijdens zo'n 70-dagen test valt vaak het doek.. Niet voor niets is bij het Westfalen stamboek de enting voor jonge aangewezen hengsten verplicht gesteld. In Duitsland doen hardnekkige geruchten de ronde dat de entstof ook zou helpen tegen zomerjeuk (staart- en maneneezeem). Het middel is door de producent hierop nooit getest. Het is mij nog niet bekend of het vaccin daadwerkelijk werking biedt tegen zomerjeuk. Het entschema bestaat uit twee injecties met twee weken tussentijd. De enting moet elke negen maanden worden herhaald.

Conclusie

Vaccinaties kunnen een waardevolle aanvulling zijn om een paard te beschermen tegen vervelende ziekten. De dierenarts is de aangewezen persoon om advies in specifieke situaties te geven. <



Een correcte entingsfrequentie is bij alle paarden gewenst, zelfs noodzakelijk, maar paarden die in wedstrijden worden ingezet moeten dat ook nog kunnen 'bewijzen' via een correct ingevuld paspoort.

September

Volgende maand belicht Drs. Henk van Enckevort het gebruik van de digitale radiologie in diergeneeskunde.